

IJOD MAKTABLARIDAGI TARBIYAVIY ISHLARDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA MEDIA-SAVODXONLIK

*Hamid Olimjon va Zulfiya nomidagi
ijod maktabi Tarbiyachisi:
Narziqulova Nigora
Ilmiy-metodik maqola*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Hamid Olimjon va Zulfiya nomidagi ijod maktabi misolida yosh ijodkorlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasini shakllantirishda raqamli texnologiyalar va media-savodxonlikning o'rni hamda tarbiyaviy ishlarning zamonaviy metodikasi tahlil etiladi. Axborot asrida o'quvchilarda mafkuraviy immunitetni kuchaytirish, tahliliy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish hamda ijtimoiy tarmoqlardagi tahdidlardan himoya qilish muammolari yoritilgan.

Kalit so'zlar: ijod maktabi, tarbiyaviy ishlar, raqamli texnologiyalar, media-savodxonlik, tanqidiy fikrlash, axborot xavfsizligi, ma'naviy tarbiya, intellektual salohiyat.

1. Kirish

Bugungi shiddatli globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda yosh avlod, xususan, alohida iste'dodga ega bo'lgan ijodkor o'quvchilar tarbiyasi har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Ta'lim muassasalari agentligi tizimidagi Hamid Olimjon va Zulfiya nomidagi ijod maktabi o'ziga xos ma'naviy-ijodiy muhitga ega maskandir. Bu yerda tahsil olayotgan yoshlarning so'z qudrati, adabiyot va san'at sirlarini anglashga bo'lgan ishtiyoqi yuqori. Biroq, ularning tabiatan ta'sirchan va hissiyotga beriluvchanligi axborot makonidagi turli oqimlar va manipulyatsiyalarga duch kelganda o'ziga xos yondashuvni talab etadi[1].

Hozirgi davrda tarbiyaviy ishlarni faqatgina an'anaviy suhbatlar, quruq ma'ruzalar yoki majlislar shaklida olib borish kutilgan natijani bermaydi. Zamonaviy axborot makoni o'quvchilarni o'ziga shu qadar tez jalb qilmoqdaki, pedagog va tarbiyachilardan ham raqamli dunyo bilan hamqadam bo'lish, tarbiyaviy soat va tadbirlarni yangicha, zamonaviy formatlarga o'tkazish talab etiladi. Shu bois, ijod maktablaridagi tarbiyaviy tizimda raqamli texnologiyalarni samarali tatbiq etish hamda o'quvchilarning media-savodxonligini tizimli ravishda oshirish zamonaviy pedagogikaning eng muhim shartlaridan biridir.

2. Ijod maktablarida tarbiyaviy muhit xususiyatlari va raqamli vositalar

Ijod maktablaridagi tarbiyaviy ishlarning o'ziga xosligi shundaki, bu yerda tarbiyalanuvchilar o'z ijodiy mahsulotlari (sherlar, hikoyalar, maqolalar) orqali jamiyat

hayotiga daxldorlik hissini tuyadilar. Ularning ichki dunyosi boy va tahlilga moyil. Shu sababli, tarbiyachi o'quvchining erkin fikrlashiga to'sqinlik qilmagan holda, uning virtual dunyodagi faoliyatini to'g'ri yo'naltirishi lozim[2]. Raqamli texnologiyalar tarbiyaviy jarayonda shunchaki ko'rgazmali qurol emas, balki tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishning kuchli mexanizmiga aylanishi zarur.

Tarbiyachi faoliyatida multimedia resurslari, elektron taqdimotlar, videoroliklar va audio-podkastlardan unumli foydalanish ma'naviyat soatlarining qiziqarliligini oshiradi. Masalan, Hamid Olimjon va Zulfiya hayoti va ijodiga bag'ishlangan tarbiyaviy tadbirlarni o'tkazishda o'quvchilarning o'zlari tayyorlagan interaktiv videolavhalar, raqamli infografikalar yoki ijtimoiy roliklardan foydalanish ularning ham mustaqil izlanishiga, ham estetik didining yuksalishiga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar yordamida guruhlarda onlayn zakovat o'yinlari, viktorinalar va virtual sayohatlarni tashkil etish o'quvchilar o'rtasida sog'lom raqobat va jamoaviy birdamlikni shakllantiradi.

3. Media-savodxonlik – axborot xurujlariga qarshi immunitet

Media-savodxonlik — zamonaviy insondan axborot maydonida to'g'ri mo'ljal olish, ma'lumotlarni saralash, ularning chin va yolg'onligini ajratish hamda tahliliy yondashish ko'nikmalarini talab qiladigan eng muhim kompetensiyadir. Bugungi kunda internet tarmoqlarida mafkuraviy poligonlar va 'axborot urushlari' ketayotgan bir paytda, yosh ijodkorlar ijtimoiy tarmoqlardagi feyk xabarlar, kiberbulling (ruhiy tazyiqlar) va buzg'unchi g'oyalar nishoniga aylanib qolmasligi zarur.

Ayniqsa, ijodkor yoshlar har bir voqelikka hissiy munosabatda bo'lganliklari sababli, noto'g'ri talqin qilingan axborot ularning ruhiyatiga salbiy ta'sir o'tkazishi osonroq kechadi.

Shu nuqtai nazardan, tarbiyaviy ishlarda o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirish birlamchi vazifadir. O'quvchi har qanday ma'lumotni ko'r-ko'rona qabul qilmasdan, 'Bu xabarni kim tarqatdi?', 'Undan ko'zlangan maqsad nima?', 'Manba ishonchlimi?' kabi savollar ustida fikr yuritishga o'rganishi kerak. Fact-checking (faktlarni tekshirish) asoslarini o'rgatish orqali tarbiyachi o'quvchilarni raqamli gigiyena qoidalariga rioya qilishga odatlantiradi[4]. Media-savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan yosh ijodkor nafaqat o'zini zararli axborotlardan himoya qiladi, balki jamiyat uchun ham foydali, ezgu g'oyalarni targ'ib qiluvchi milliy kontent yaratuvchisiga aylanadi.

4. Raqamli tarbiyaviy ishlarni tashkil etishning amaliy usullari

Hamid Olimjon va Zulfiya nomidagi ijod maktabida tarbiyaviy ishlarning samaradorligini oshirish maqsadida raqamli texnologiyalar va media-savodxonlikni uyg'unlashtirishning quyidagi amaliy modelini taklif etamiz: 1. Virtuallik va reallik muvozanati (Keys-stadi metodi). Tarbiyaviy soatlarda internet va real hayotdagi ziddiyatlar, tarmoq madaniyati hamda kiber-firgarlik holatlari aks

etgan real hayotiy keyslar tahlil qilinadi. Bu o'quvchilarda mas'uliyat hissini oshiradi[5].

2. 'Yosh media-ijodkorlar' klubi. Maktab qoshida o'quvchilar tomonidan yuritiladigan raqamli blog va podkast studiyasini faollashtirish. Bunda o'quvchilar o'z guruhdoshlarining ijobiy fazilatlarini, kitobxonlik va vatanparvarlik mavzularida multimedia mahsulotlarini ishlab chiqishadi.

3. Ota-onalar bilan virtual hamkorlik platformasi. Tarbiyachining ota-onalar bilan doimiy aloqasini zamonaviy messenjerlar va maxsus platformalar orqali tizimli yo'lga qo'yish, farzandlarining tarmoqdagi xatti-harakatlari va xavfsizligini birgalikda ta'minlash choralarini ko'rish[6].

5. Xulosa

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, ijod maktablaridagi tarbiyaviy jarayonlarda raqamli texnologiyalar va media-savodxonlikni rivojlantirish – davr talab qilayotgan eng muhim strategik yo'nalishdir. Hamid Olimjon va Zulfiya singari buyuk so'z san'atkorlari izdoshlarini tarbiyalashda raqamli dunyoning salbiy ta'sirlaridan saqlanish hamda uning ijobiy imkoniyatlaridan to'g'ri foydalanish o'quvchilarning ma'naviy immunitetini mustahkamlaydi. Tarbiyachi sifatida bizning vazifamiz – yosh iste'dod egalariga raqamli muhitda yo'lchi yulduz bo'lish, ularning ijodiy parvozini to'g'ri va xavfsiz o'zanga yo'naltirishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- [1] **Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi.** – Toshkent: 'O'zbekiston' nashriyoti, 2021. – B. 284.
- [2] **Karimov A.A.** Ijodkor yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar. // Pedagogik mahorat. – Buxoro, 2023. - № 4. – B. 56-61.
- [3] **To'rayeva G.H.** Axborot asrida yoshlarning media-savodxonligini oshirish va raqamli gigiyena. Monografiya. – Toshkent: 'Fan va texnologiya', 2022. – B. 112.
- [4] **Potter W. James. Media Literacy.** - 9th ed. - SAGE Publications, Inc, 2019. - P. 195-202.
- [5] **Xasanova Sh.M.** Maktab-internatlarda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish va raqamli vositalar integratsiyasi. // Zamonaviy ta'lim. – Toshkent, 2024. - № 2. – B. 34-39.
- [6] **O'zbekiston Respublikasining 'Ta'lim to'g'risida'gi Qonuni.** – Toshkent, 2020-yil 23-sentabr.
- [7] **Jenkins H.** Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century. - MIT Press, 2009. - P. 72-78.
- [8] **Safarov M.** Virtual makonda milliy-ma'naviy qadriyatlarni asrash va tarbiyachining o'rni. // Tafakkur jurnali. – 2023. - № 3. – B. 18-23.